

den geleerden adjunct-conservator van het Musée Guimet te Parijs, niet warm genoeg aanbevelen aan een ieder, die voor Oostersche kunst en wijsheid voelt; uitstekend gedocumenteerd, vermoeit de schrijver u nooit met dorre opsommingen van feiten; elke bladzijde spreekt van zijn groote liefde voor en juist begrip van het Oosten, zooals dit zich de eeuwen door in zijn kunst geuit heeft — zegt de schrijver terecht: „Cette conquête de la buddhité, que les Dhyânistes obtenaient par l'extase, le Tantrisme y atteignait par la sorcellerie et la magie.” Wat onder „buddhité” en „Dhyânistes” verstaan moet worden, zullen wij zoo aanstonds zien, maar uit het citaat blijkt wel, dat het Tantrisme evenzeer naar een hoog en verheven ideaal streefde als andere Boeddhistische secten.

Terwijl nu de naïeve fantasie van het volk zich vermeide met de verhalen en legenden omtrent de vorige levens van den Meester, de liefelijke poëzie der Jataka's, leidden de bespiegelingen der monniken en priesters, die zich in hun kloosters aan meditatie overgaven, er hen toe, een uitgebreid systeem op te bouwen, dat den mensch Çâkyamuni als het ware terug stelde, de Boeddha figuur daarentegen in steeds hooger sferen hief. En ook hier komt de teugellooze fantasie der Oosterlingen weer tot uiting. Vluchtig geschetst, komt hun systeem op het volgende neer.

Reeds lang had men in Indië aangenomen, zonder daarbij op de oorzaak van het wereldgebeuren — men noemt het Brahma's droom — in te gaan, dat deze aarde met alles, wat zich daarop aan levende wezens bevindt, met zijn hemel ook en zijn hel, door tallooze volkomen gelijke werelden is voorafgegaan en door even zoo vele nieuw te scheppen werelden gevolgd zal worden. Brahma ademt uit en de wereld is daar. Hij ademt in en als een droom is zij vervluchtigd. Deze processen spelen zich in tijdsruimten af, die zich aan alle menschelijke schatting onttrekken. Zegt het u iets, dat hier met Kalpa's gerekend wordt, dat een Kalpa volgens Indische berekening 4320 millioenen jaren telt, dat Brahma, die zelf ten slotte ook eindig is, 100 jaren leeft, waarvan elke dag en elke nacht een Kalpa duurt, wat dus totaal 315 billioenen jaren uitmaakt, zooals Georg Grimm in zijn *Lehre des Buddha* uiteenzet. Doet dit niet aan het oude sprookje denken, dat zowel in de Indische als in de Duitse folklore voorkomt. Een wijze wordt de vraag gesteld, hoe lang de eeuwigheid duurt. Ver van hier, luidt het antwoord, is een geheel uit diamant bestaande berg, breeder dan de breedste, langer dan de langste, hooger dan de hoogste berg, die ooit menschenoogen schouwden. Alle honderd jaren komt een engel des Heeren, die met een zijden sluier over den top strijkt. Als nu de geheele berg daardoor afgesleten zal zijn, is de eerste seconde der eeuwigheid voorbij.

In elk dezer werelden treden nu een of meer Boeddha's op, om de verlossingsleer te prediken. In de Kalpa, waarin wij nu vertoeven, zijn reeds vier Boeddha's verschenen, Krakuchana, Kanakamuni, Kaçyapa en Çâkyamuni.